

Voordeel met sturen op excretie melkveestapel

Voor melkveebedrijven die het (voer)management zodanig hebben afgestemd dat de excretie van de vee-stapel lager is dan de excretieforfaits aangeven, biedt de bedrijfsspecifieke excretie de mogelijkheid om deze prestatie om te zetten in een vermindering van de verplichte mestafvoer. Voor bedrijven waar het verschil tussen de forfaitaire en de bedrijfsspecifieke excretie gering is loont het de moeite om na te gaan of het (voer)management eenvoudig kan worden aangepast.

dr. Léon Šebek en ing. Gerjan Hilhorst

Binnen het project Koeien en Kansen is op basis van de 'Handreiking bedrijfsspecifieke excretie melkvee' de Excretiewijzer ontwikkeld. Deze is voor iedereen vrij beschikbaar (www.koeyenkansen.nl). De Excretiewijzer rekent met relatief eenvoudige invoer exact uit wat de specifieke excretie is volgens de door de overheid aangegeven rekenregels. Voor de benodigde invoer (zie *Handreiking*) moet een extra inspanning worden geleverd, die in hoofdzaak neerkomt op het vastleggen van de (kuil)voorraden, kuilaanleg en de aan- en verkoop van voerdersmiddelen. De Excretiewijzer geeft aan of de verplichte mestafzet op basis van bedrijfsspecifieke excretie verschilt van de verplichte mestafzet volgens de excretieforfaits.

Kleine aanpassing kan geld opleveren

Een berekend voordeel in mestafzet kan meteen

verzilverd worden, omdat de excretieberekening volgens de Handreiking door de overheid wordt geaccepteerd. Dat is goed nieuws en iedere melkveehouder zou moeten weten of en wat er te verdienen valt met de specifieke excretie van zijn bedrijf. Toch wordt er (te) weinig gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Los van onbekendheid en drempelvrees (ingewikkeld, duur en administratieve rompslomp), ligt dat ook aan het onvoldoende onderkennen van de mogelijkheden die de bedrijfsspecifieke excretie biedt. Melkveehouders laten daardoor vaak mogelijkheden tot vermindering van mestafvoer liggen. Dat kan al direct spelen of na een relatief geringe aanpassing van het (voer)management. Bedrijfsadviseurs zouden meer aandacht moeten besteden aan het verkennen van de mogelijkheden om te sturen op excretie. De Excretiewijzer kan daarbij richtinggevend zijn, omdat de vrijkomende informatie inzicht biedt in zowel de mineralenstromen op het bedrijf als de mogelijkheden om hierin te sturen. De verdiensten van sturen liggen in vermindering van de mestafzetkosten en een verhoging van de efficiëntie waarmee het voer wordt omgezet in melk. Om de analyse van de mineralenstromen en het (voer)management te vergemakkelijken heeft Koeien en Kansen de excretiewijzer uitgebreid met managementinformatie. Deze uitgebreide versie wordt 'ExcretiewijzerPlus' genoemd.

Excretiewijzer in de praktijk

Koeien en Kansen heeft de resultaten van 130 excretiewijzers van praktijkbedrijven op een rij gezet. Dit was mogelijk dankzij de medewerking van Countus, DLV, Forfarmers, Gibo en ZLTO. De 130 bedrijven vormen een redelijk goede

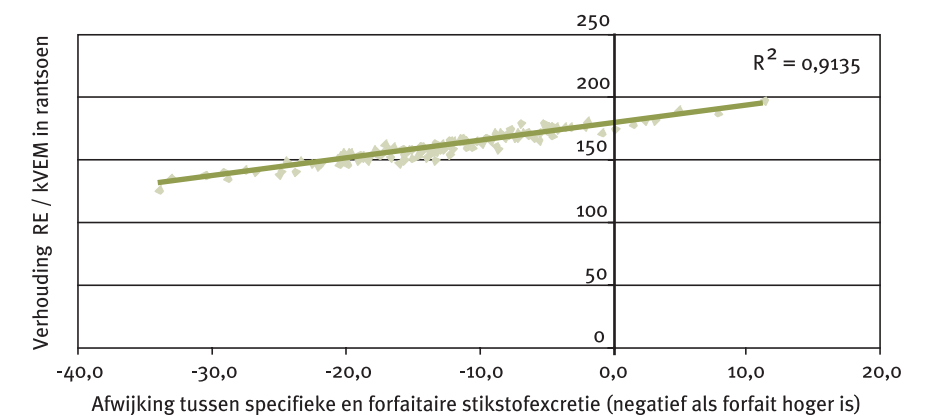
weerspiegeling van de regio's waar je het soort bedrijven verwacht dat in de excretiewijzer geïnteresseerd is (zie *Figuur 1*). Het zijn vooral de bedrijven in het zuiden en oosten van het land die mogelijkheden zien om via de bedrijfsspecifieke excretieberekening hun verplichte mestafvoer te verlagen. Op basis van de forfaitaire moesten 111 van de 130 bedrijven in 2006 mest afvoeren. Op basis van de excretiewijzers waren dat er 94. Ten opzichte van de forfaitaire konden bedrijven die mest af moesten voeren, de gemiddelde mestafvoer verlagen van 714 m³ naar 392 m³. Bovendien kon ook nog eens het boer-boer transport toenemen van 27 procent naar 46 procent van de mestafvoer. Hieruit blijkt dat met goed mineralenmanagement geld is te verdienen. Om duidelijk te krijgen op welke kenmerken gestuurd moet worden zijn de data van de 130 excretiewijzers gebruikt voor een uitgebreide analyse. Daarbij is gezocht naar relaties tussen de N- en P-excretie en beschikbare kenmerken (rantsoenkenmerken als N- en P-gehalte, melkureumgehalte, productie-intensiteit). Uit de analyse kwamen als de drie meest effectieve kenmerken om op te sturen naar voren: de verhouding RE/kVEM in het rantsoen (zie *Figuur 2*), het N- en P-gehalte in het rantsoen en de efficiëntie waarmee voer N en P wordt omgezet in melk N en P.

ExcretiewijzerPlus

Het is niet mogelijk om in het algemeen aan te geven met welke maatregelen het meest effectief op deze kenmerken gestuurd kan worden. De effectiviteit van een maatregel is namelijk afhankelijk van de bedrijfssituatie en kan daarom niet uit een gegevensset van verschillende bedrijven gehaald worden. Als voorbeeld: het N-gehalte van het rantsoen verandert door gras te vervangen door snijmaïs, maar over bedrijven heen zal een goed verband tussen aandeel gras en N-excretie ontbreken, omdat ook het N-gehalte van andere voerdersmiddelen belangrijk is (en die zijn niet gelijk voor alle bedrijven). De detailinformatie die nodig is om de beste maatregelen voor het eigen bedrijf op te sporen, kan via de ExcretiewijzerPlus worden verkregen. Hiermee wordt een startpunt verkregen voor gestructureerd overleg tussen veehouder en adviseur om te beoordelen of aanscherping van het (voer)management wordt terugbetaald via verminderde mestafzet. Dit kan al bereikt worden zonder de exacte invoer te kennen door op basis van een goede inschatting van de gevraagde gegevens de excretiewijzer in te vullen. Omdat het sturen op het RE- en P-gehalte van het rantsoen erg effectief bleek te zijn, kan de in de gegevensset geobserveerde reeks en/of het gemiddelde voor

Figuur 2

De relatie tussen de verhouding RE/kVEM in het rantsoen en het verschil tussen de specifieke en de forfaitaire N-excretie.

die kenmerken gebruikt worden als richtlijn om te beoordelen of sturen op (voer)managementmogelijkheden biedt (zie *kader Rantsoengemiddelde*). Als grove vuistregel kan worden gesteld dat elk bedrijf met een melkveerantsoen dat een RE- en P-gehalte van respectievelijk 155 en 3,7 g/kg ds heeft of zou kunnen hebben na managementaanpassing, om economische redenen de verplichte mestafvoer het best kan vaststellen met de bedrijfsspecifieke excretie.

Evaluatie bedrijfsspecifieke excretie

Het is de vraag of de Handreiking een blijvend beleidsinstrument zal zijn. Dit hangt af van Europese richtlijnen die deze Nederlandse beleidsinvulling wel of niet accepteren. Eén en ander staat of valt met een objectieve en duidelijke onderbouwing van de betrouwbaarheid en effectiviteit waarmee de Handreiking de werkelijke excretie schat. Koeien en Kansen voert over de jaren 2006 en 2007 een technische evaluatie van de Handreiking uit. Die evaluatie kan er toe leiden dat de Handreiking op onderdelen moet worden aangepast om met voldoende argumenten te kunnen onderbouwen dat de Handreiking een goede schatting van de werkelijke N- en P-excretie geeft. Het valt nu nog niet te voorzien of een dergelijke aanpassing nodig is en of dat invloed heeft op de berekende excreties.

Rantsoengemiddelde

Rantsoengemiddelde met tussen haakjes de reeks in de gegevensset van 130 bedrijven.

RE = 155 g/kg ds (140-170)
P = 3,7 g/kg ds (3,4 - 4,2)

Figuur 1

Praktijkbedrijven die voor 2006 de Excretiewijzer hebben ingevuld.

